

MIQUEL QUEROL: L'HOME QUE PENSA, L'HOME QUE CANTA, L'HOME QUE ESTIMA

Per LAIA ARNAU BORRÀS

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Motivacions i inquietuds

Quan vaig saber que havia d'elaborar el treball de recerca i el professorat ens va avisar de la magnitud de la qüestió i ens va començar a donar possibles idees per elegir el tema del nostre futur treball, el meu cap començà a pensar en quin podria ser el tema. Tenia clar que havia de ser un tema del meu interès, però que estigués relacionat amb el poble, per a així sentir-lo proper tant a mi com al meu entorn.

Des d'un principi, i amb una certa influència de la meua germana Marta, vaig pensar que el treball podria tractar de la parla d'Ulldecona, però quan ho vaig comentar al professorat em respongué que era un tema molt treballat i poc innovador, així que el vaig descartar. En aquell moment tornava a estar al principi, amb les mateixes qüestions que m'ocupaven la ment i amb la sensació que un tema amb les característiques que buscava no el trobaria mai. Molts temes em passaven pel cap, però cap era del meu gust: *La dona d'Ulldecona al llarg dels anys*, *La Passió d'Ulldecona i la seua evolució*, *Els pastorets d'Ulldecona...* Finalment, va ser el meu pare el que em proposà que podia fer-lo sobre Miquel Querol, perquè era musicòleg i era el mateix que m'agradaria estudiar.

La idea em va entusiasmar i no vaig poder evitar aquell mateix dia buscar informació per Internet d'aquell home que algun dia havia sortit enmig d'alguna conversa a casa. Tot i que la informació a la xarxa no era gaire extensa, va ser suficient per fer-me entrar en matèria. Des de llavors, la figura de Miquel Querol se m'ha presentat fascinant i m'he adonat del que representa la seua extensíssima obra i el seu gran treball en molts camps, com són la música, la filosofia, la literatura... Cada cop se m'ha fet més proper amb cadascuna de les seues poesies, les seues composicions i la seua història,

una història d'un fill del poble, d'un poble que —tot i estar-ne ben lluny— portava al cor i al pensament una estima que comparteixo plenament, així com l'estima per la música. Querol fou un dels musicòlegs més brillants que ha tingut el món, però sobretot va ser faldut, i com va escriure Joan M. Pujals: «Miquel Querol és l'home que pensa, l'home que canta, l'home que estima.»

1.2. Objectius

Els objectius del treball són donar a conèixer Miquel Querol com un home molt implicat en el món de la música i més estretament a Ulldecona.

A més a més, m'agradaria que aquest treball servís d'espurna que encén la flama perquè Ulldecona sàpiga aprofitar el centenari del seu naixement el 2012 i retre-li l'homenatge que es mereix.

1.3. Preguntes i hipòtesis

Des del principi i en el transcurs del treball m'he fet bastants preguntes sobre el compositor:

En quin entorn va viure?

Quina relació va tenir amb el poble?

Quin ha estat el transcurs de la seua carrera?

Què ha fet relacionat amb el poble?

Quines eren les seues inquietuds?

I de la seua obra, què se n'ha fet?

També m'he plantejat alguna hipòtesi com ara les següents: Miquel Querol està estretament relacionat amb la música barroca i renaixentista.

La seua obra resta en el fons de la Biblioteca Nacional de Catalunya.

Sempre ha dut el nom d'Ulldecona allí on ha anat.

1.4. Aproximació a la metodologia

Per realitzar el treball, tenia pensat consultar fonts escrites i orals, i fer una part pràctica que consistís a buscar totes les seues obres, fer-ne un recull i editar-ne alguna. Amb el pas del temps, em vaig adonar que era una feina voluminosa i que amb els meus coneixements i el temps de què disposava era quasi impossible de realitzar. Així que a poc a poc vaig anar definint quin seria el camí del meu treball, un camí que s'anava modificant amb el pas dels dies i amb l'augment d'informacions, però un camí també que, tot i esborrar, tornar a dibuixar i tornar a esborrar, es va anar definint cada cop més fins a arribar a l'estructura final.

Els documents utilitzats han estat escrits (tant llibres, revistes o retalls extrets de diferents llocs com biblioteques o particulars). La recopilació d'un gran nombre de documents m'ha permès contrastar moltes visions i extreure de totes aquelles la que figura en el resultat final. Les fonts orals m'han fet

apropar-me més a la vida del musicòleg i matisar més en la seua història. També he afegit materials gràfics, que han enriquit el context i que m'han ajudat —en el cas de les partitures— a realitzar un cant coral a quatre veus amb un dels seus poemes. Finalment, he utilitzat unes cassetes gravades el 1994, facilitades per Paquita Querol.¹

El treball ha estat estructurat en tres parts:

- Miquel Querol: d'un 22 d'abril fins a un 26 d'agost

Aquesta part tracta de la seua vida, des que va nèixer fins que va morir i està dividit en set parts:

- Infantesa i adolescència
- Vida durant la Guerra
- Etapa de maduresa
- Obra
- Localització de l'obra
- Relació amb Ulldecona
- Premis i reconeixements

- Mirades a través del temps

Tracta de veure la figura de Miquel Querol des del punt de vista de tres persones properes a ell. Aquestes persones són els informants.

- Miquel Querol des de la mirada de Paquita Querol
- Miquel Querol des de la mirada d'Angelina Guimerà
- Miquel Querol des de la mirada de Pasqual

- Cant coral a quatre veus: *No em desvetlleu del somni*

A partir d'un poema seu, he compost un cant coral a quatre veus i l'he analitzat.

2. MIQUEL QUEROL: D'UN 22 D'ABRIL FINS A UN 26 D'AGOST

2.1. Infantesa i adolescència

Miquel Querol i Gavaldà va nèixer el 22 d'abril de 1912 al carrer del Car-me, número 8, d'Ulldecona.

Fou a Ulldecona on va passar la infantesa i on va créixer en un entorn rural. Des de ben menut visqué en un poble on la religió tenia una gran influència en la societat. Influència que després es veurà reflectida en la devoció per la Mare de Déu de la Pietat i en les composicions (majoritàriament religioses). Angelina Guimerà² ens explica un moment en què especialment es veu aquesta fe: «A última hora, —m'emociono i tot perquè és normal—, quan estava a l'hospital de Vinaròs —que s'estava morint—, només li resava a la

¹ Paquita Querol, neboda de Miquel Querol, és una de les informants del treball.

² Angelina Guimerà és una de les informants del treball. A més, és neboda del musicòleg

Mare de Déu de la Pietat i deia: “Mare de Déu de la Pietat, per què em fas sofrir tant? Per què no te m'enduuus? Per què em fas sofrir d'estes maneres?”»

Els anys que Querol va viure al poble van ser transcendents per a tota la seua vida, ja que fou a Ulldecona on va arrelar i on va començar els primers estudis.

El compositor va estudiar a l'«escola de baix» amb el mestre Vilar. Més tard va estudiar llatí amb mossèn Mulet i als 14 anys ja el sabia parlar i escriure. El mateix Miquel Querol ho recorda així al pregó de festes del 1977: «Les primeres lliçons, les vaig aprendre al recer d'una caseta de camp que hi ha a prop del Calvari alguns matins lluminosos d'hivern.» Pel que fa als estudis musicals, va aprendre les primeres lliçons de solfeig amb mossèn Pasqual Obiol; amb Joan Moreira va aprendre a copiar música i va ser un dels primers nens que va formar part del cor infantil.

Continuà els estudis al Col·legi de Sant Josep de Tortosa amb P. Josep Maria Peris i al 1926, als 14 anys, va marxar a l'Escolania de Montserrat, on, segons ell mateix explica en un programa de ràdio titulat *A la manera de... Miquel Querol* —emès durant el 1994 a Catalunya Ràdio—, el pare Jofre no l'acceptà a l'Escolania ja que li començava a canviar la veu, però en marxar Miquel es va posar a parlar en llatí, fet que va sorprendre tant el pare que li va donar l'oportunitat de quedar-se al monestir.

Al monestir va estudiar filosofia, teologia, literatura i escriptura, i amb 15 anys eren nombrosos els poemes que havia escrit. Al monestir va estar-hi fins que va esclatar la Guerra Civil espanyola, el 1936.

Miquel Querol, el segon de la dreta, juntament amb sos germans i son pare, 1921
Fotografia cedida per Paquita Querol

Grup de frares de Montserrat. Miquel és el tercer de la segona fila de l'esquerra, 1931
Fotografia extreta del llibre *En Miquel Querol i Gavalrà en el seu 75 aniversari*

Miquel Querol als 9 anys
Fotografia cedida per Paquita Querol

2.2. Vida durant la Guerra Civil

Miquel Querol tenia 24 anys quan va esclatar la Guerra Civil. Des del moment que va esclatar, els van enviar a casa amb autobusos distribuïts per províncies. Miquel, abans d'arribar al poble, va ser capturat juntament amb altres companys que, després de ser portats als tribunals, van restar empresonats en un vaixell durant tres mesos.

Finalment els van alliberar. El motiu pel qual Querol va quedar absolt va ser el seu oferiment per dirigir la Banda de Música d'Uldecona i l'Orfeó del mateix poble. Pasqual³ recorda aquells temps d'aquesta manera: «Ell va estar quan la Guerra. Ell estava al monasteri de Montserrat (—Era flare. Estava tancat a Montserrat! —afegeix la seua dona Pepa) i allí estaven los dels Tamborets, que deien aquí al poble. I el van dur cap aquí de director de l'Orfeó i la Banda. Va estar durant uns anys, però jo a l'anar-me'n a la guerra, quan vaig tornar ell ja se'n va anar. O sigue que jo en ell vaig estar i mos va donar l'asunto de música [...]»

Més tard hagué d'anar al front com a encarregat sanitari a Manresa, on va poder formar una petita orquestra.

Miquel Querol encapçalant la Banda de Música d'Uldecona, 1940
Fotografia extreta del llibre *En Miquel Querol i Gavaldà en el seu 75 aniversari*

³ Pasqual és un dels informants del treball. Va ser membre de la Banda de Música en el temps que Miquel Querol va ser-ne director.

Banda de Música d'Ulldecona a l'Homenatge a la Vellesa, 1942
Fotografia cedida per la Banda de Música d'Ulldecona

Paret de l'Escola de Música d'Ulldecona on figuren els directors de tota la seua història
Fotografia pròpia

2.3. Etapa de maduresa

Després de l'estada a Montserrat i d'haver passat la Guerra, la vida del musicòleg va seguir sense deturar els estudis i la riquesa com a persona, sobretot incrementant-ne el prestigi amb el pas dels anys.

Miquel Querol va ser director de la Banda de Música i de l'Orfeó Ulldeconenc des de final de la Guerra fins al 1942. A més a més va fundar el Col·legi Querol, on va ensenyar el batxillerat, del qual ell mateix era professor de totes les assignatures, tret de matemàtiques. Manuel Roig era

qui s'encarregava d'impartir aquesta assignatura.

A partir del 1937, va continuar estudiant i ampliant els estudis de contrapunt i composició a Barcelona amb Joan Lamote de Grignon, de qui va ser deixeble, fet que va ser decisiu en el retorn de Querol a la carrera de compositor.

El 1945 es va llicenciar en filosofia a la Universitat de Barcelona.

Miquel Querol va continuar els estudis i va preparar la tesi doctoral durant el 1946. Paral·lelament, Higini Anglès,⁴ aconsellat per altres doctors, li va oferir el lloc per ser secretari i col·laborador de l'Institut Espanyol de Musicologia del CSIC.⁵ El compositor va acceptar el càrrec i es va convertir en l'home de confiança d'Anglès en la gestió de l'Institut.

Un any més tard, Higini Anglès el fa responsable de l'equip d'investigadors de l'Institut Espanyol de Musicologia. En arribar el 1948, es va doctorar en filosofia a la Universitat de Madrid, després de presentar la tesi doctoral sobre *La Escuela Estética Catalana Contemporánea*, sota la direcció de Camón Aznar. La tesi doctoral fou tot un èxit: va obtenir un excel·lent per unanimitat i la hi publicaren el 1953.

L'any següent va ser nomenat vicedirector de l'Institut Espanyol de Musicologia del CSIC i vocal del Consell Nacional de Música. A més a més, va participar com a membre del Jurat Internacional de Danses Hispanoamericanes a Càceres i serà en aquest mateix any membre del Jurat Internacional de Danses Folklòriques a Sant Sebastià.

El 1957 i fins al 1970 va exercir com a professor d'història de la música a la Universitat de Barcelona i professor d'estètica al Conservatori del Liceu de la mateixa ciutat.

El 1958, va ser elegit membre del Presídiu de la Societat Internacional de Musicologia i membre de la Comissió Mixta Internacional per a la redacció i edició del Diccionari de Terminologia Musical —editat per la Societat Internacional de Musicologia el 1978.

El 1959 fou nomenat investigador del CSIC i acadèmic de la Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando, Madrid. El 1960 es va convertir en el president del Comitè Espanyol de l'RISM, Repertoire International des Sources Musicales, fins al 1977. El 1964 va ser el convidat d'honor del Ministeri d'Educació Nacional de Bèlgica, al VIII Festival de Musique de Liège.

Fou nomenat president de la Secció de Música del II Congrés de Litúrgia celebrat al monestir de Montserrat, el 1965.

El 1966, va ser membre del Jurat del I Concurs de Composició de Música Coral celebrat a Mallorca.

⁴ Musicòleg i eclesiàstic de gran importància, que fou director de l'Institut Espanyol de Musicologia del CSIC.

⁵ Consell Superior d'Investigacions Científiques.

El 1970, morí Higini Anglès i Miquel Querol va ocupar el seu lloc com a director de l'Institut Espanyol de Musicologia fins al 1982, quan es va jubilar.

El 1971 i fins a set anys després, va ser professor de paleografia musical als cursos de Manuel de Falla del Festival Internacional de Música i Dansa, a Granada.

El 9 de novembre d'aquell mateix any es va casar amb Alicia Muñoz Hernández a Mèxic.

El 1974, va crear com a cofundador la Societat Catalana de Musicologia de la qual fou president fins al 1977. Dos anys més tard, va ser nomenat acadèmic corresponsal de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Santa Isabel d'Hongria, a Sevilla.

El 1977 fou pregoner de les festes majors d'Ulldecona.

Iniciant el camí de la investigació sobre el barroc musical espanyol, va formar part de la trinitat internacional, que va descobrir i consolidar l'autonomia del barroc musical. A més a més, va dedicar gran part de la seua carrera a l'estudi del renaixement i el barroc espanyol.

Va ser professor de nombrosos doctorats de la UAB,⁶ de Granada, de la UAM⁷ i d'Oviedo i va ser conferenciant en diferents universitats europees i americanes.

Miquel Querol a Montserrat, 1945
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Miquel Querol juntament amb una amiga davant la
Biblioteca Nacional, 1950
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

⁶ Universitat Autònoma de Barcelona.

⁷ Universitat Autònoma de Madrid.

Alicia Muñoz i Miquel Querol el dia del seu matrimoni a Mèxic, 1971
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Pregoner a les festes majors d'Ulldecona, 1977
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Acompanyant la reina de les festes majors d'Ulldecona, 1977
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Autoritats camí de l'Orfeó, festes majors d'Ulldecona, 1977
Fotografia extreta de la publicació del pregó de festes de 1977

Audiència privada amb el rei Joan Carles
Fotografia cedida per Paquita Querol

2.4. Obra

Miquel Querol va començar de ben petit a compondre tant obres musicals com poemes. En un programa que Catalunya Ràdio li va dedicar el 1994, ell mateix recorda que quan tenia 15 anys tenia 15 llibretes de poesies pròpies que féu desaparèixer. A més a més, també recorda com a Montserrat els escolans li demanaven que escrivís alguna cançó.

Tot mirant el seu currículum, no és difícil afirmar que l'obra de Miquel Querol és una de les més fructuoses i extenses de què disposem al nostre país. El musicòleg es va passar tota la vida component (per a corals, per a bandes...), transcrivint partitures renaixentistes i barroques, publicant estudis i llibres, escrivint poemes...

Va publicar 30 llibres de música espanyola i centenars d'articles en els diccionaris i enciclopèdies musicals espanyoles i estrangeres.

Es va dedicar més de 50 anys a la tasca de recerca a Espanya i a tot el món. Té més de 300 obres musicals tant vocals com instrumentals, de les quals destaquem les de música polifònica.

Miquel Querol també va dedicar algunes obres al seu poble. Algunes de les més valorades són:

- Missa fàcil en honor a Nostra Sra. de la Pietat, a 4 veus mixtes amb harmonium. Ulldecona, juliol de 1939, - les Cases d'Alcanar, 10 de juliol de 1940

- Cant Espiritual. Poema vocal a 4 veus mixtes
- La música en l'obra de Cervantes
- Els orígens del barroc musical espanyol
- Transcripció i interpretació de la polifonia espanyola dels segles XV i XVI (1974)
- Madrigals espanyols inèdits del segle XVI
- Música barroca espanyola. Volums I, II i III
- El cançoner musical de Lope de Vega (tres volums, 1986, 1991)
- El cançoner musical d'Olot
- El cançoner musical de Medinaceli (1949-1950)
- El cançoner català dels segles XVI-XVIII
- L'escola estètica catalana contemporània (1953)
- La música en el teatre de Calderón
- Miserere

El musicòleg component durant unes vacances a les Cases d'Alcanar
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Portada del *Cant Espiritual*
Fotografia pròpia

Portada del llibre
Los orígenes del Barroco Musical Español
Fotografia pròpia

2.5. Localització de l'obra

El fons de Miquel Querol i Gavalda va ser donat a la Biblioteca de Catalunya després que morís. Tot i això, també va fer donacions a la Biblioteca d'Ulldecona i a la Banda de Música d'Ulldecona.

A més a més, l'arxiu de la parròquia de Sant Lluc d'Ulldecona també disposa d'alguna de les obres, així com la biblioteca de Montserrat —on ell, cada cop que componia una obra, en portava una còpia.

2.6. Relació amb Ulldecona

Des que va tenir ús de raó, la relació entre Querol i el seu poble va ser molt estreta. Ell mateix ho explica en una entrevista publicada a *Ulldecona, una revista mensual d'informació local*, el 1986: «Quan jo tenia 7, 8 o 9 anys al carrer del Carme, on vaig nàixer (aquell carrer tan estret), vivia el músic major, Pep l'Hereu, i a les golfes de casa seua assajaven a les nits les obres de la banda municipal. I jo m'adormia al balcó escoltant la música. Jo crec que aquesta és una de les coses que m'han influït més a mi en la música.»

I és que tothom que el va conèixer recorda perfectament l'estima que sentia per Ulldecona, tot i que a causa de la seua faena li era totalment impossible viure-hi. Angelina, la seua neboda, ho recorda així: «Lo volia moltíssim, molt, era una passió el que tenia per Ulldecona. Ell, bueno, no sé si tu has sentit parlar mai d'ell, de com parlava. Ell parlava igual que natros, ell no va parlar mai com a Barcelona en "doncs" i tot això, no, ell parlava com natros. I allavons sempre que tenia una escapadeta venia cap al poble.»

Va ser a causa d'aquesta estima que el musicòleg va escriure gran quantitat de les obres relacionades amb Ulldecona.

Utilitzant els versos de Jaume Antich,⁸ va escriure l'himne d'Ulldecona. Va compondre diversos cants per a *La Passió d'Ulldecona* amb el propòsit de compondre'n molts més i fer una passió musical, perquè fos una de les passions més importants d'Espanya. Va ser Querol qui escrigué els *Goigs a la Mare de Déu de la Pietat* —que es van estrenar el 1939 quan es va dipositar a l'ermita la nova imatge de la Mare de Déu de la Pietat, ja que l'anterior havia estat cremada durant la Guerra. El musicòleg recorda aquell moment en dues ocasions: l'una, en el pregó del 1977: «Mai cap música al món no em commogué tant com sentir tot el meu poble cantant la meua música»; i l'altra, en l'entrevista feta a la revista mensual d'informació local, *Ulldecona*: «La cosa que m'ha commogut més de la vida, en música, ha estat a Ulldecona. Acabada la Guerra, com que van cremar l'ermita i la imatge de la Mare de Déu, quan van fer la Mare de Déu nova vaig fer jo l'himne amb lletra i música. Sentir cantar allò per tot el poble a l'església és l'emoció més gran que jo he tingut a Ulldecona en qüestió de música. Perquè em satisfà més sentir cantar música meua a Ulldecona que no sentir-la cantar en una sala pública i de categoria.»

El mateix any va escriure una missa vocal i instrumental en honor a la Mare de Déu de la Pietat. Miquel Querol també va compondre *Ulldecona plora als seus fills*, una marxa fúnebre en la qual utilitza la tonada dels *Goigs de la Mare de Déu de la Pietat* en una part d'aquesta peça.

Com va dir el compositor en l'entrevista *Ulldecona* amb motiu de

⁸ Jaume Antich va ser un poeta d'Ulldecona.

l'atorgament del Premi Nacional de Música: «El premi m'alegra més pel meu poble que per mi mateix.»

2.7. Premis i reconeixements

El 1956, va rebre el diploma de membre honorari i corresponsal de la Societat Folklòrica de Mèxic. El 1958, va rebre la medalla de la Harriet Cohen International Music Award de Londres. Deu anys després, va ser nomenat per la confraria del Montsià Virgen del Loreto ulldeconenc de l'any a votació popular. L'any següent va rebre el Prix Reynaldo Hann (Orfeó d'Or a la millor col·lecció), atorgat per l'Académie Nationale du Lyrique de París al disc de Polifonia Vocal Espanyola del segle XVI, gravat per la Deutsche Grammophon Gesellschaft en la col·lecció Hispanie Musica.

El 1972, va ser guardonat amb la medalla Dert–Illerca al mérito Pro Arte atorgada pel Patronat de la Ciutat de Tortosa. El 1981, va rebre una placa de l'Ajuntament d'Ulldecona per la tasca en la direcció de la Banda de Música i l'Orfeó de la població.

Un any després, el Consell Superior d'Investigacions Científiques el va nomenar director honorari de l'Institut Espanyol de Musicologia. El 1983, la Fundació Joan March li va dedicar a Madrid un concert homenatge. Dos anys després, se'l va distingir amb el Premi Nacional de Música del Ministeri de Cultura. El 1986, el CSIC li va retre un homenatge amb motiu del Premi Nacional de Música, l'Associació d'Amics de Joan Massià i Maria Carbonell li van donar la medalla de l'Associació i l'entitat l'Esplai d'Ulldecona li va oferir la placa de soci d'honor. El 1987, el seu poble natal, Ulldecona, li va retre un homenatge amb la participació d'un gran nombre d'entitats i de l'Ajuntament de la població. Sis anys més tard, va ser nomenat acadèmic honorífic de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi i Doctor Honoris Causa per la UAB i el 1994 per la Universitat de Granada. El 1997, va rebre la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya i la Medalla d'Argent del CSIC. Finalment, el 1999 va ser guardonat amb la Medalla d'Or del Conservatori del Liceu.

Portada del tríptic de l'homenatge que se li va retre amb motiu del nomenament de Miquel Querol com a Premi Nacional de Música el 1985
Fotografia pròpia

Programa d'Actes

HOMENATGE A L'EXCM.
Sr. En MIQUEL QUEROL I GAVALDÀ
I INAUGURACIÓ DE LA
CASA DE CULTURA/BIBLIOTECA

Dissabte, dia 25 d'abril

A les 17.00 hores:

Recepció a l'Ajuntament d'Ulldecona de les autoritats assistents. A continuació, a la sala de sessions, inici dels Actes d'homenatge a l'Excm. Sr. En Miquel Querol i Gavaldá i de la inauguració de la Casa de Cultura i Biblioteca.

A les 17.30 hores:

Descobriments de la placa de la Plaça de la Diputació, i inauguració de la Casa de Cultura/Biblioteca, pel President de la Diputació de Tarragona Excm. Sr. En Josep Gomis i Martí, i l'Alcalde de la Vila, Excm. Sr. En Jaume Antich i Balada.

Següidament, visita a les dependències de la Casa de Cultura i de l'Exposició "Ulldecona. Sempre Amunt" (79/82).

A les 18.15 hores:

Actuació d'un Quintet de Música de Vent a la Casa de Cultura.

A les 20.00 hores:

Les autoritats, presidents d'entitats i demés persones assistents als actes, es traslladaran, acompanyats per la Banda Local de Música, a descobrir la placa del Carrer "Miquel Querol" que l'Ajuntament d'Ulldecona li dedica amb motiu de l'homenatge.

A les 23.00 hores:

A) Teatre Municipal. Concert d'homenatge a l'Excm. Sr. En Miquel Querol i Gavaldá, amb les actuacions dels Rossinyols del Montsià, Coral Les Veus de l'Esplai, Orfeó Ulldeconenc i Banda Local de Música. Acte seguit, lliurament d'una placa commemorativa per l'Alcalde de la Vila, en nom de tot el poble d'Ulldecona.

Interior del tríptic de l'homenatge que se li va retre amb motiu del nomenament de Miquel Querol com a Premi Nacional de Música el 1985
Fotografia pròpia

CONCERT D'HOMENATGE

TEATRE MUNICIPAL

ELS ROSSINYOLS DEL MONTSIÀ

PETITS

ELS TRES TÀMBORS Trad. catalana
LA NAU PIRATA Francesc Vilà
LES CAMPANES DE PASQUA Apol·lin Mestres

Directors:

JOÀN NADAI, JOSEP GASCÓ i ROSA CABÉS

GRANS

FELICITACIÓ J. Haydn
ELS FADRINS DE SANT DOI Horn. S. Riera
(Trad. catalana)
"LA BARQUITA DE VELA" F. Aguilà
(Playera levantina)
SORTIU DE LES TENDES Çimon

Directora: PAQUITA QUEROL

LES VEUS DE L'ESPLAI

LA DANÇA DE L'AMOR (Sardana) Músics V. Vilas
"MI MADRE FUE UNA MULATA" Arr. J. de Juan
(Havanera)
NOSTRE USPLAI Himne
Lletra: Joaquim Borràs. Música: Miquel Querol

ORFEÓ ULLDECONENC

CANÇÓ DE LA ROSA Miquel Querol
CAP A ON VAS PESCADOR Lluís Bardós
LA VIOLA DEL VELL JANOS Lluís Bardós
EL MOLINER DEL FRESSER M. Oltra
Solistes: Eduard Caldich
JEIKI, JEIKI P. Dorostia

Directora:

DOLORES SARJUAN i AUBA

BANDA LOCAL DE MÚSICA

GOYA (Pas-doble) Julián Pannco
VAUDEVILLE SUITE Pi Scheffer
1) Overture and Beginners
2) Gypsy Scene
4) Burleske
5) Knockabout Aey and Finale

Mestre-Director:

RUBEN DOMINGO i BOLOIX

ACTUACIÓ CONJUNTA

HIMNE A ULLDECONA Música: Miquel Querol
Lletra: Jaume Antich

Directió: MIQUEL QUEROL i GAVALDÀ

CONCERT CASA DE CULTURA

QUINTET DE VENT "HARMONIA" de Barcelona

JOSEP ALBERT BOTET I GUINA (Flauta)
JOAN CARLES CHORDA I ESCRIVA (Trompà)
JOSEP FUSTER I MARTÍNEZ (Clarineta)
JUST NORDOS I BAYO (Fagot)
ENRIQUE PELLICER I FALCO (Oboè)

1ª PART

TRES PECES BREUS Jàques Ibert
Allegro (1935)
Andante
Asses Lent-Allegro Serenizado
SERENADE Enrique Paresce
Allegro (1905)
Andante
Allegro vivace
"TWO MINIATURES" Gilverti Vinken
From Norfolk
From Devon

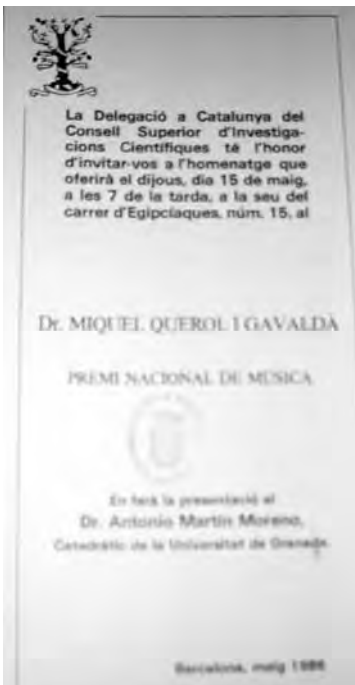
2ª PART

PASTORAL Gabriel Fauré
Op. 14 N. 1 (1863-1937)
LA GALLINA, EL ASNO Y EL CUCO (TRIO), Anónimo
MORAMA Caspar Espinosa
SEVILLA L. Albéniz
SCHERZO Charles Stauner

Interior del tríptic de l'homenatge que se li va retre amb motiu del nomenament de Miquel Querol com a Premi Nacional de Música el 1985
Fotografia pròpia

Dinar del dia de l'homenatge del setanta-cinquè aniversari del musicòleg,
en què observem Miquel Querol juntament amb família i amics
Fotografia cedida per Paquita Querol

Invitació de l'homenatge del CSIC amb motiu del nomenament de Miquel Querol com a Premi Nacional de Música
Fotografia pròpia

Portada del tríptic de l'acte de nomenament de Miquel Querol com a Doctor Honoris Causa de la UAB, 1993
Fotografia pròpia

El musicòleg juntament amb la seua família el dia que va ser nomenat
Doctor Honoris Causa a la UAB, 1993
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Dinar amb motiu de la celebració de la Creu de Sant Jordi, 1997
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

Miquel Querol a l'entrega de la Medalla d'Or del Conservatori del Liceu, 1999
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

3. MIRADES A TRAVÉS DEL TEMPS

3.1. Miquel Querol des de la mirada de Paquita Querol

Paquita Querol és la filla del germà de Miquel Querol, per tant n'és la neboda. La major part de records els té de quan era petita, de quan anaven de vacances junts, dels dinars familiars... Paquita recorda el seu tiet no només com a tiet que era, sinó com a persona que li va ensenyar moltes coses. «Perquè jo me'n recordo de quan era menuda quan jugàvem. Me'n recordo quan me va ensenyar a dividir un estiu i quan jo vaig arribar a l'escola a la meua classe domés ne sabia jo, perquè ell me n'havia ensenyat a l'estiu. El recordo fent-me estudiar poemes, cantant cançons. A vegades féiem proves de cançons que ell composava a la nit després de sopar. Quan m'ôn anàvem tots a dormir, ell se quedava composant i en san demà deia: "—A vore!" Mos ensenyava a ma tia una veu, a mi una altra veu, ell una altra veu i allavons cantàvem tots i sentia el conjunt. Perquè composava sense cap instrument i clar s'havia de sentir la música dins del seu cap i s'ho sentia per dins, però després hi havia dies que ho provàvem i era un rato de divertiment, mira.»

Han transcorregut ja molts anys i, a Paquita, li costa recordar els instants que va passar amb el seu tiet. Tot i això, el guarda a la memòria com una persona de gran saviesa i coneixement, però a la vegada molt familiar. Ell va ser qui en el moment d'estudiar la va ajudar, així com també va ajudar Angelina.

Finalment Paquita recorda alguns comentaris que se li han quedat gravats a la memòria del seu tiet, comentaris de diferents obres, d'on li hauria agradat deixar el seu fons...

3.2. Miquel Querol des de la mirada d'Angelina

Angelina és filla de la germana de Miquel Querol. La seua relació amb el musicòleg va molt més enllà. Angelina va viure amb Miquel Querol a Barcelona durant cinc anys. Ella ens ho explica així: «Jo era neboda d'ell i quan vaig tindre edat d'estudiar, perquè jo vaig fer quatre anys de batxillerat aquí al poble, i allavons pa' la revàlida me va costar una mica traure-la i, al costar-me, allavons ma mare com era germana d'ell, pos me van enviar a Barcelona i me vaig posar a viure en ell. Allavons ell no estava tot sol com si diguéssim, ell estava a casa d'una dona que li deien doña Elisa i ell havia estat tota la vida en aquella senyora, una senyora gran, molt maja. Allavons jo me vaig posar a viure en ell, però aquella dona va morir i, al morir-se aquella dona, vam buscar un pis los dos. Allavons vam estar a Barcelona los dos vivint cinc anys. Hasta que jo vaig vindre cap a Ulldecona pa' casar-me.»

La relació d'Angelina i Miquel és realment especial. Ella el recorda com un pare i, mentre m'ho explica, els ulls li brillen, les seues paraules barrejades

Miquel Querol i la seua neboda Angelina Guimerà a Mallorca
Fotografia cedida per Angelina Guimerà

amb la seua mirada em commouen i em fan entendre el Miquel Querol que recorda i que va estimar i segueix estimant tant o més.

Ella recorda l'excelsitud del musicòleg i la seua personalitat propera i agraïda. Se li escapa un somriure en recordar els moments viscuts quan se n'anaven al Festival de Mallorca els dos junts a passar uns dies de vacances.

Finalment, ella reconeix que últimament la personalitat de Miquel Querol no està sent reconeguda al poble, però en part se sent culpable d'aquest fet: «Potser la culpa més bé que res és com aquell que diu nostra, de ma cosina i meua, per no fer les coses. Per exemple: pos ara lo setanta-cinc aniversari, ara... Hi ha moltes persones, tu ja ho saps, que a lo millor no tenint tant de valor com tenen, pos tenen persones al costat que les exalcen més i allavons pos fan més gran a la persona. Natros sempre hem estat persones més senzilles, no ho sé, que no, que no hem tingut lo valor de “anem a exalçar-lo o anem a...” no, no ho hem fet mai això.»

3.3. Miquel Querol des de la mirada de Pasqual

Pasqual era músic de la Banda d'Ulldecona quan Miquel Querol en va ser director. El recorda com un home amb qui les famílies respectives es tenien amistat i confiança. Recorda quan els ensenyava a compondre a ell i a dos més i moltes anècdotes del musicòleg: «Com a músic igual, com a músic, mos va fer uns exercicis pa' que poséssem totes les notes, mos ensenyava composició: el tono, el to, hi havien tres classes de noms: sensible [...], tònica, supertònica... O sigue, que mos va ensenyar això i mos va fer una renglera per als tres que estudiàvem composició en ell i anem en san demà i no estava bé. Tres dies mos va costar poder fer-ho i mos va dir, diu: “Jo al monasteri, en una hora vaig fer-ho”. I salto jo i dic: “Però tu (lo tractava de tu) allà no feies res i aquí natros hem de treballar.”»

A Pasqual, no li costa recordar les coses, té tants records guardats que crec que no acabaria mai, fa memòria i recorda una anècdota que va viure juntament amb Miquel Querol: «Vam tocar... si vols que t'ho digue, casi no me'n recordo, *Poeta i Aldeano*, los *Berderones*... Aquella, la de los *Berderones* mos va portar per la calle de la Amargura. Assajàvem, assajàvem i jo tenia una peça en un bemoll o en un sostenido, i jo, ffffff!, me'l passava i ell en la batuta assajant: “Pasquaaaaaaaaaaaaa!” I seguïem al cap d'un rato: “Pasquaaaaaaaaaaaaa!” En san demà al tornar a assajar, ja me va sortir bé. “Pasqual! —i va parar la música— Ja ho has vist, lo que hi ha aquí?” I dic: “Ara sí”. I em va dir: “Pos aspavil.” Quan vam tornar a assajar, antes d'arribar-hi ja ho veia.» El recorda com un home recte, que sabia molt el que es feia i que tenia una gran capacitat amb l'oïda. Amb les preguntes vam avançar anys de cop i recorda que, tot i no veure'l tan sovint, cada cop que es trobaven pel poble se saludaven, segurament pensant en els anys viscuts a la seua joventut.

4. CANT CORAL A QUATRE VEUS: NO EM DESVETLLEU DEL SOMNI

4.1. Guió

No em desvetlleu el somni

Lyrics by: Miquel Querol i Gavaldà [Subtitle] Music by: Laia Arnau Borràs
 Arranged by: Laia Arnau Borràs

Contralto
De sig no per tur bis la cal ma d'a quest des per tar del nou

Soprano
De sig no per tur bis la cal ma d'a quest des per tar del nou

Tenor
De sig no per tur bis cal ma d'a quest des per tar del nou

Bass
De sig no per tur bis la cal ma d'a des per tar del nou

CAIt.
di a Dor miu vos re cords de les co ses, noem des vet lleu del

S
di a Dor miu vos re cords de les co ses, noem des vet lleu del

T
di a Dor miu vos re cords de les co ses, noem des vet lleu del

B
di a dor miu vos re cords de les co ses, noem des vet lleu del

2 No em desvetlleu el somni

CAIt.
som ni. Sóc ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les

S
som ni. Sóc ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les

T
som ni. Sóc ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les

B
som ni. Sóc ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les

CAIt.
o nes, Sóc ar bre de bran ques dor mi des, noem des vet lleu del

S
o nes, Sóc ar bre de bran ques dor mi des, noem des vet lleu del

T
o nes, Sóc ar bre de bran ques dor mi des, noem des vet lleu del

B
o nes, Sóc ar bre de bran ques for mi des, noem des vet lleu del

23

CAIt. som ni Oh nú vols o iu ma pre gà ria co briu de fos cor

S som ni Oh nú vols o iu ma pre gà ria co briu de fos cor

T som ni Oh nú vols o iu ma pre gà ria co briu de fos cor

B som ni Oh nú vols o iu ma pe gà ria co briu de fos cor

29

CAIt. el sol que pu ja i l'ho ra a llar gue l'ho ra dol ça

S el sol que pu ja i l'ho ra a llar gue l'ho ra dol ça

T el sol que pu ja i l'ho ra a llar gue l'ho ra dol ça

B el sol que pu ja i l'ho ra a llar gue l'ho ra dol ça

4

No em desvetlleu el somni

33

CAIt. per tal que du ri el som ni

S per tal que du ri el som ni

T per tal que du ri el som ni

B per tal que du ri el som ni

4.2. Contralt

No em desvetlleu el somni

Lyrics by: Miquel Querol i Gavaldà

[Subtitle]

Music by: Laia Arnau Borràs
Arranged by: Laia Arnau Borràs

De sig no per tur bis la cal mà d'a quest des per tar del nou
di a Dar miu vos re corda de les ca ses, noem des vet lleu del som
ni. Sóc ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les o nes,
Sóc ar bre de bran ques dor mi des, noem des vet lleu del som ni
Oh nú vols o iu ma pre gà ria co briu de fos cor el sol que
pu ja i l'ho ra a llar guè l'ho ra dol ça per tal que du ri el som ni

4.3. Soprano

No em desvetlleu el somni

Lyrics by: Miquel Querol i Gavaldà

[Subtitle]

Music by: Laia Arnau Borràs
Arranged by: Laia Arnau Borràs

De - sig no per tur bis la cal mà d'a quest des per tar del nou di a Dor
miu vos re corda de les ca ses, noem des vet lleu del som ni. Sóc
ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les o nes, Sóc
ar bre de bran ques dor mi des, noem des vet lleu del som ni Oh
nú vols o iu ma pre gà ria co briu de fos cor el sol que pu ja i
l'ho ra a llar guè l'ho ra dol ça per tal que du ri el som ni

4.4. Tenor

No em desvetlleu el somni

Lyrics by: Miquel Querol i Gavaldà

[Subtitle]

Music by: Laia Arnau Borràs
Arranged by: Laia Arnau Borràs

De sig no per tur bis cal mà d'a quest des per tar del nou di a Dor
6 miu vos re cords de les co ses, noem des vet lleu del som ni. Sóc
11 ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les o nes, Sóc
18 ar bre de bran ques dor mi des, noem des vet lleu del som ni Oh
26 nú vols o iu ma pre gà ria co briu de fos cor el sol que pu ja i
31 l'ho ra a llar gue l'ho ra dol ça per tal que du ri el som ni

4.5. Baix

No em desvetlleu el somni

Lyrics by: Miquel Querol i Gavaldà

[Subtitle]

Music by: Laia Arnau Borràs
Arranged by: Laia Arnau Borràs

De sig no per tur bis la cal mà d'a des per tar del nou di a dor
6 miu vos re cords de les co ses, noem des vet lleu del som ni. Sóc
11 ter raen can ta da per l'ai gua, Sóc mar a mo rós de les o nes, Sóc
18 ar bre de bran ques for mi des, noem des vet lleu del som ni Oh
26 nú vols o iu ma pe gà ria co briu de fos cor el sol que pu ja i
31 l'ho ra a llar gue l'ho ra dol ça per tal que du ri el som ni

4.6. Creació i anàlisi de la peça

Per a la part pràctica, vaig decidir fer un cant coral partint de la lletra d'un poema del musicòleg.

Primer vaig buscar poemes seus i en vaig elegir un. Després el vaig dividir en síl·labes:

Desig, no pertorbis la calma d'aquest despertar del nou dia. Dormiu-vos records de les coses, No em desvetlleu del somni.	De-sig,-no-per-tor-bis-la-cal-ma d'a-quest-des-per-tar-del-nou-di-a. Dor-miu-vos-re-cords-de-les-co-ses, Noem-des-vet-lleu-del-som-ni.
Sóc terra encantada per l'aigua, Sóc mar amorós de les ones, Sóc arbre de branques dormides, No em desvetlleu del somni.	Sóc-ter-raen-can-ta-da-per-l'ai-gua, Sóc-mar-a-mo-rós-de-les-o-nes, Sóc-ar-bre-de-bran-ques-dor-mi-des, Noem-des-vet-lleu-del-som-ni.
Oh núvols, oïu ma pregària, Cobriu de foscó el sol que puja I l'hora allargue, l'hora dolça, Per tal que duri el somni.	Oh-nú-vols-o-ïu-ma-pre-gàr-i-a, Co-briu-de-foscó-el-sol-que-pu-ja I-l'ho-ra-a-llar-gue-l'ho-ra-dol-ça, Per-tal-que-du-ri-el-som-ni.

Llavors, vaig assignar al fragment un ritme que li donés l'entonació encertada, perquè fos comprensible. Havent acabat aquesta tasca, vaig començar amb l'harmonització del fragment. Vaig partir amb do major i vaig anar escrivint els corresponents acords seguint les normes d'harmonia per obtenir una bona sonoritat. Anava tocant la peça per veure com sonava i anava corregint les coses que no m'agradaven. La peça va estar revisada per Joan Vidal a qui la vaig portar per veure si trobava algun error o incorrecció.

Finalment vaig editar l'obra a l'ordinador.

És un cant coral a quatre veus (contralt, soprano, tenor i baix), té com a títol No em desvetlleu del somni i té un ritme binari. El seu compàs és un 2/4 i té trenta-cinc compassos. Té un començament anacrusi i les figures que apareixen són: blanca, negra en punt, negra, corxera i treset, semi-corxera.

La peça està harmonitzada en do major i modula a mi menor, re major, sol major i finalment torna a do major.

5. CONCLUSIONS

Amb aquest treball he volgut mostrar qui va ser Miquel Querol, no només en la seua carrera, sinó com a persona. M'he apropiat a la part més personal del musicòleg per extraure'n el veritable Miquel Querol, que va molt més enllà del talent.

El treball m'ha servit per donar respostes a les preguntes plantejades al principi del treball i he reafirmat les hipòtesis proposades. He esbrinat que Miquel Querol sempre va viure en un entorn molt familiar, relacionat sempre que podia amb el poble i amb la seua faena a Barcelona, on vivia, i per tot el món dictant conferències i impartint cursos.

Amb el treball he après a fer recerca i no donar-me per satisfeta amb una o dues versions, sinó a anar més enllà. També he après a elaborar les diferents informacions que tenia a les mans, a revisar-les.

Si tingues més temps i coneixements, intentaria fer una recerca molt més extensa i acurada de l'obra de l'autor. Espero i m'agradaria no ser innocent i pensar que d'aquí a uns anys aquest pensament es fes realitat.

Per acabar m'agradaria que Ulldecona fos capaç de posar d'una vegada i per sempre Miquel Querol i Gavaldà al lloc que li correspon en la història del nostre poble.

6. AGRAÏMENTS

Primer de tot m'agradaria agrair a Roc Benaiges per portar la tutoria del meu treball i ajudar-me amb les dificultats.

A Anna Forcadell, per donar-me un cop de mà sempre que m'ha fet falta.

A Joan Vidal, per a guiar-me musicalment parlant.

A ma mare i a ma iaia, per estar al meu costat durant el transcurs del treball.

A Marta i a Ramon, pels ànims d'última hora.

A Xavi, pel suport incondicional.

Al meu pare per la seua predisposició, per fer-me veure quin era el veritable propòsit del treball i per no defallir en la lluita d'animar-me i ajudar-me a seguir endavant amb el treball.

A Laia, Mar i Neus per estar quan m'ha fet falta i quan no.

I finalment a Pasqual, Paquita i Angelina per mostrar-me els seus records i ajudar-me a donar la vida que li feia falta al treball.

7. BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

7.1. Fonts escrites

BONASTRE I BERTRAN, Francesc (2002): "Miquel Querol i Gavaldà, In memoriam", dins *Anuario Musical*. Ed. Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 57.

LABÈRNIA FABREGAT, Agustí (1986): "Miquel Querol, Premi Nacional de Música", dins *Ulldecona*. Ulldecona: Ajuntament d'Ulldecona, 27.

MUÑOZ FUSTÉ, Joan Manuel (1986): "Entrevista a Miquel Querol", dins *Ulldecona*. Ulldecona: Ajuntament d'Ulldecona, 27.

QUEROL I GAVALDÀ, Miquel (1977): *Pregó de Festa Major*. Ulldecona: Ajuntament d'Ulldecona.

QUEROL I GAVALDÀ, Miquel (1998): *Poesies de Miquel Querol*. Tarragona: Autoritat Portuària de Tarragona.

RUBIO TORRENT, Maria Cinta (1987): *Homenatge a l'Excm. Sr. En Miquel Querol i Gavalda en el seu 75 aniversari*. Ulldecona: Ajuntament d'Ulldecona.

STEVENSON, Robert (2003): "In memoriam. Miquel Querol Gavalda (1912-2002)", dins *Revista Musical Chilena*, año LVII, enero-junio, núm.199, p. 112-119.

7.2. Fonts orals

Paquita Querol
Angelina Guimerà
Pasqual

7.3. Webgrafia

Enciclopèdia Catalana, "Miquel Querol i Gavalda"
<http://www.enciclopedia.cat/fitxa_v2.jsp?NDCHEC=0053686>
[Consulta: 12.11.2010]

Biografías i vidas, "Miquel Querol"
<http://www.biografiasyvidas.com/biografia/q/querol_miguel.htm>
[Consulta: 22.12.2010]

DINSIC Publicacions Musicals, "Obres de Miquel Querol"
<<http://www.dinsic.com/ca/publicacions/autors/querol-gavalda-miquel>>
[Consulta: 22.12.2010]